

ERGONOMIA

SPIS TREŚCI

1	PRZEDMIOT I ZADANIA ERGONOMII (Maria Konarska)	9
1.1	DEFINICJA I CELE ERGONOMII	9
1.2	HISTORIA ROZWOJU ERGONOMII	10
1.3	ZADANIA ERGONOMII	12
1.4	ZAKRES ERGONOMII	13
1.5	METODY I NARZĘDZIA W ERGONOMII	15
1.6	ZADANIA ERGONOMII W XXI WIEKU	18
1.7	PYTANIA KONTROLNE	22
1.8	BIBLIOGRAFIA	23
2	PROJEKTOWANIE ERGONOMICZNE (Jerzy Słowikowski)	24
2.1	PROJEKTOWANIE A ZAWÓD SPECJALISTY D/S BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY	24
2.2	WNIOSKI PROGRAMOWE	25
2.3	DEFINICJE	25
2.4	ERGONOMIA A ZMIANA - SFERY ODDZIAŁYWANIA ERGONOMII	25
2.4.1	Układ człowiek - maszyna jako obiekt projektowania	25
2.4.1.1	Działalność badawcza - ergonomia jako źródło danych o cechach człowieka	26
2.4.1.2	Działalność aplikacyjna - ergonomia jako element sztuki inżynierskiej	26
2.4.1.3	Czym jest projektowanie ergonomiczne?	26
2.4.2	Procedura projektowania ergonomicznego w powiązaniu z projektowaniem technicznym (inżynierskim)	27
2.4.2.1	Główne etapy projektowania technicznego w budowie maszyn	27
2.4.2.2	Zasada współdziałania specjalistów d/s ergonomii z konstruktorami	28
2.4.2.3	Rola założeń ergonomicznych w ergonomii koncepcyjnej i korekcyjnej	28
2.4.3	Zakres prac ergonomicznych w zapleczu badawczo - rozwojowym przedsiębiorstwa budowy maszyn	30
2.4.3.1	Typologia i struktura prac	30
2.4.3.2	Prace badawczo-rozwojowe	31
2.4.3.3	Prace badawczo-projektowe	31
2.4.3.4	Projektowanie (bieżące)	31
2.4.3.5	Diagnoza ergonomiczna	31
2.4.3.6	Oddziaływanie specjalisty ds. bezpieczeństwa i higieny pracy na jakość ergonomiczną produktów własnego przedsiębiorstwa	31
2.4.4	Podsumowanie	32
2.4.5	Słowniczek	33
2.4.6	Pytania kontrolne	34
2.4.7	Bibliografia	37
3	PODSTAWY DIAGNOSTYKI ERGONOMICZNEJ (Jerzy Słowikowski)	38
3.1	CELE ROZDZIAŁU	38
3.2	DEFINICJE	38
3.3	DIAGNOZA ERGONOMICZNA	38
3.3.1	Diagnoza - pojęcia podstawowe	38
3.3.2	Diagnoza w odniesieniu do człowieka i systemów technicznych	39
3.3.3	Pojęcie diagnozy ergonomicznej	40
3.4	OBIEKT DIAGNOZY W ERGONOMII	40
3.4.1	Rodzaje obiektów diagnozy	40
3.4.2	Układ człowiek - obiekt techniczny (człowiek - maszyna)	42
3.4.3	Organizacja	44
3.4.4	Projekt	44
3.4.5	System projektujący	45

3.5	METODOLOGICZNE PROBLEMY DIAGNOSTYKI ERGONOMICZNEJ	45
3.5.1	Zakres diagnozy w ergonomii.....	45
3.5.2	Diagnoza ilościowa i jakościowa.....	45
3.5.3	Diagnoza bezwzględna i porównawcza.....	46
3.6	DIAGNOZA W WARUNKACH RZECZYWISTYCH	49
3.6.1	Podstawowe zasady przeprowadzenia diagnozy w warunkach rzeczywistych	49
3.6.2	Instrumentalizacja diagnozy	50
3.6.3	Dokumentacja diagnozy	50
3.7	PODSUMOWANIE.....	51
3.8	SŁOWNICZEK	51
3.9	PYTANIA KONTROLNE	52
3.10	BIBLIOGRAFIA	55
4	STANOWISKA PRACY WYKONYWANEJ W POZYCJI SIEDZĄCEJ (Joanna Bugajska).....	56
4.1	CEL ROZDZIAŁU	56
4.2	DEFINICJA	56
4.3	ASPEKTY ZDROWOTNE ZWIĄZANE Z WYKONYWANIEM PRACY SIEDZĄCEJ.....	56
4.4	OCENA CIĘŻKOŚCI PRACY WYKONYWANEJ W POZYCJI SIEDZĄCEJ.....	58
4.5	ORGANIZACJA STANOWISKA PRACY SIEDZĄCEJ NA PRZYKŁADZIE STANOWISKA OPERATORA KOMPUTEROWEGO	59
4.5.1	Podstawowe wymagania stawiane wyposażeniu stanowiska pracy z komputerem	60
4.5.1.1	Wyposażenie podstawowe	60
4.5.1.2	Wyposażenie dodatkowe	61
4.5.2	Rozmieszczenie elementów stanowiska pracy	62
4.5.3	Oświetlenie	63
4.5.4	Organizacja pracy.....	63
4.5.5	Ergonomia oprogramowania (Andrzej Najmiec).....	64
4.6	SŁOWNICZEK	70
4.7	PYTANIA KONTROLNE	71
4.8	BIBLIOGRAFIA	72
5	STANOWISKA PRACY WYKONYWANEJ W POZYCJI STOJĄCEJ (Danuta Liu).....	73
5.1	OBCIĄŻENIE UKŁADU MIĘŚNIOWO-SZKIELETOWEGO NA STANOWISKU PRACY	73
5.1.1	Pozycja przy pracy.....	74
5.1.2	Siła fizyczna	76
5.1.3	Wysiłek statyczny i obciążenia powtarzalne.....	78
5.2	OBCIĄŻENIE MIĘŚNIOWO-SZKIELETOWE PODCZAS TYPOWYCH CZYNNOŚCI WYKONYWANYCH W POZYCJI STOJĄCEJ	80
5.3	METODY OCENY OBCIĄŻENIA NA STANOWISKU PRACY	86
5.3.1	Metody doświadczalne oceny obciążenia na stanowisku pracy.....	86
5.3.2	Metody teoretyczne oceny obciążenia na stanowisku pracy.....	91
5.3.3	Metody teoretyczno - doświadczalne	91
5.4	TRÓJSTOPNIOWY SYSTEM OCENY STANOWISKA PRACY	92
5.5	CZYNNIKI OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO ZWIĄZANEGO Z OBCIĄŻENIEM UKŁADU MIĘŚNIOWO-SZKIELETOWEGO NA STANOWISKU PRACY	94
5.5.1	Czynnik OBCIĄŻENIE STATYCZNE.....	94
5.5.2	Czynnik <i>MONOTYP</i> IA	95
5.6	OCENA OBCIĄŻENIA STATYCZNEGO I MONOTYPII NA PRZYKŁADOWYM STANOWISKU PRACY	96
5.6.1	Stanowisko operatora prasy VERNON	97
5.6.1.1	Stanowisko pracy	97
5.6.1.2	Chronometraż dnia pracy.....	97
5.6.1.3	Ocena czynnika OBCIĄŻENIE STATYCZNE	98
5.6.1.4	Ocena czynnika MONOTYPIA.....	100
5.7	OCENA OBCIĄŻENIA UKŁADU MIĘŚNIOWEGO (MARIA KONARSKA).....	101
5.7.1	Wysiłek fizyczny statyczny.....	102
5.7.2	Ocena obciążenie pracami monotypowymi.....	103
5.7.3	Metodyka obliczania zalecanych wartości masy podnoszonych ciężarów, wg niosh (Waters i wsp. 1993).....	107
5.8	SŁOWNICZEK	118

5.9	PYTANIA KONTROLNE	119
5.10	BIBLIOGRAFIA	120
6	ERGONOMICZNA ANALIZA STANOWISKA PRACY (Adam Gedliczka).....	122
6.1	CEL ROZDZIAŁU	122
6.2	DEFINICJE	122
6.3	ZAKRES I METODY ANALIZY	122
6.3.1	Analiza struktury przestrzennej stanowiska pracy wg kryteriów antropometrycznych. 123	
6.3.1.1	Uwagi metodologiczne	123
6.3.1.2	Kryteria.....	124
6.3.1.3	Wytyczne.....	128
6.3.1.4	Źródła danych	132
6.3.1.5	Środki wspomagające analizę	133
6.3.2	Charakterystyka stanowiska z punktu widzenia przebiegu procesu pracy	135
6.3.2.1	Metody obserwacji, rejestracji, analizy i oceny procesu pracy	135
6.3.2.2	UniTOR - komputerowo wspomagana metoda rejestracji i analizy procesu pracy	136
6.3.3	Ergonomiczna lista kontrolna.....	143
6.4	PODSUMOWANIE	146
4.	PYTANIA KONTROLNE	147
6.5	BIBLIOGRAFIA	149
7	WYKORZYSTANIE ZASAD ERGONOMII W KSZTAŁTOWANIU STANOWISKA PRACY (Adam Gedliczka, Krystyna Starzyńska).....	151
7.1	CELE ROZDZIAŁU	151
7.2	DEFINICJE	151
7.3	KSZTAŁTOWANIE STANOWISKA PRACY	151
7.3.1	Projektowanie ergonomiczne.....	152
7.3.2	Proces projektowania	152
7.3.3	Kryteria.....	153
7.3.4	Kształtowanie barwy środowiska pracy	157
7.3.5	Środki i materiały wspomagające projektowanie ergonomiczne	160
7.4	PODSUMOWANIE	162
7.5	PYTANIA KONTROLNE	163
7.6	BIBLIOGRAFIA	165
8	KULTURA BEZPIECZEŃSTWA PRACY W PRZEDSIĘBIORSTWIE (Małgorzata Milczarek) ...	166
8.1	DEFINICJE	166
8.2	KULTURA ORGANIZACYJNA PRZEDSIĘBIORSTW.....	167
8.3	PRZEJAWY KULTURY BEZPIECZEŃSTWA	170
8.4	BADANIE I MONITOROWANIE KULTURY BEZPIECZEŃSTWA	171
8.5	KLIMAT BEZPIECZEŃSTWA	172
8.6	BADANIA ANGIELSKIE.....	173
8.7	KSZTAŁTOWANIE KULTURY BEZPIECZEŃSTWA	174
8.8	PODSUMOWANIE.....	175
8.9	BIBLIOGRAFIA	175
9	SKOROWIDZ.....	176